

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Mas Campserver (1era. part)

Valentí Campserver, l'hereu, i el seu germà Miquel es van emparellar respectivament amb dues germanes de Mura, la Cecília i la Valentina. Eren filles de Valentí Matarrodona i Gabriela Vall. Del Valentí hem localitzat dos fills; el Francesc i el Joan, i tres filles; la Magdalena es va unir amb Miquel Salt, un paraire de Manresa, l'Elisabet amb Jaume Soler, i la Gerònima amb Geroni Broquetes, encepador d'ofici. L'encepador era aquell artesà que fabricava la part de fusta de les pistoles i trabucs, però també solia encarregar-se d'adquirir el canó i la maquinària a un manyà, i llavors muntava l'arma i la deixava a punt de disparar. El dot de les dues primeres va ser de 200 lliures. La defunció del Valentí es va esdevenir entre els anys 1623 i 1626.

Francesc Campserver va fer capítols el 1626 amb l'Agnès, filla de Francesc Feixes, àlies Llobet, de Sant Joan de

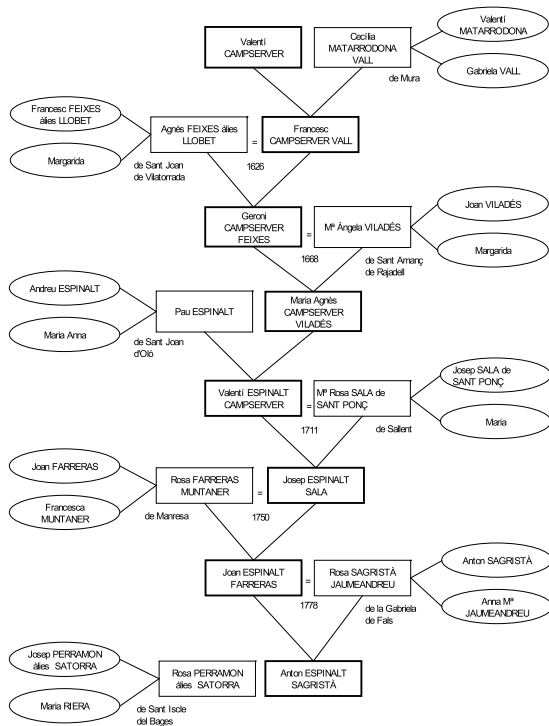

Contrafort a la façana nord de la casa

Vilatorrada. En els capítols se mare el va nomenar formalment hereu, però ella va quedar senyora majora i usufructuària de la heretat, tot imposant-se la següent obligació: «... e la dita Cecília sia tenguda y obligada de tenir y alimentar los dits esdevenidors conjuges, fills y familia llur, be y dessentiment segons llur conditio, axí en menjar beurer calsar y vestir y tots altres aliments necessaris, estant y cohabitant tots ensempss y fent tots una habitacio y despesa, honrantse los uns als altres com se deu y pertany, y treballant tots en comuna utilitat y profit de casa...»

El Francesc i l'Agnès van tenir quatre filles, dites Agnès, Caterina, Margarida i Elisabet, casades respectivament amb Francesc Soler del carrer de Vilanova de Manresa, Isidre Alegre de Monistrollet, Francesc Riera, i Pere Vilatorrada, els dos darrers de Sant Joan. Els dots van estar compresos entre les 200 i les 225 lliures. De nois en van tenir tres; Geroni, Ignasi i Gaspar. Francesc va fer testament el 1674 i va morir el 1677. Quan va testar, el seu fill primogènit ja era mort, així que va fer hereva l'única filla d'aquest, la néta Maria Agnès. Per una detallada nota de despeses del fill del difunt, l'Ignasi, podem conèixer alguns aspectes del seu funeral. La caixa la va fer un fuster de Manresa, originari de Fals, dit Josep Jaume Andreu, el qual va facturar una lliura i dotze sous. Es va comprar a Josep Serra de la vila de Sallent vuit canes de baieta negra, pels vestits de dol de la vídua, pels d'una germana soltera i pels de la nena Maria Agnès, la pubilla. La roba va costar a lliura la cana, més dos sous pel transport. A l'enterrament van participar-hi vuit sacerdots, que van cobrar en total sis lliures i vuit sous. A la funció religiosa del dia del "bé" van assistir-hi deu capellans, que van percebre dotze sous per cap. També la casa es va gastar onze sous i vuit diners per una lliura de cera groga per les candeles del funeral.

El primogènit Geroni va tenir una vida molt curta. Es va casar el gener de 1668 i dos anys més tard ja era mort. La seva muller va ser la Maria Àngela Viladés, de Sant Amanç,

l'accés a un celler semisoterrat. El 1718 es va avançar la façana de ponent amb un porxo i unes habitacions al dessobre. També es va adossar a la casa per aquesta part dues grans tines i una altra al vèrtex nord-est. La pubilla va fer testament el 1691 i va morir poc després. El Pau Espinalt va tornar-se a casar; ho va fer amb Maria Àngela, filla del propietari Jacint Vall de Mura. En el testament que va fer el maig de 1709 a cal notari Servitja de Manresa, hi figuren Josep, Francesc, Ramon i Maria Anna, fills de la segona muller, i dos fills de la primera muller, els que tenien dret a l'herència. En primer lloc el Valentí, i després d'ell, la Maria Àngela, muller de Joan Coma de Camps. En el testament, el Pau es va voler assegurar l'etern repòs de l'ànima, per la qual cosa va encarregar 150 misses al convent de Sant Domingo de Manresa, 50 misses al Carme i 50 a Sant Francesc. També va encarregar misses a Fals i va deixar 10 sous a cada confraria.

la qual va aportar un dot de 350 lliures. Van tenir de seguida una xiqueta, la Maria Agnès, però aviat el Geroni es va posar malalt. La seva malaltia va durar molts mesos, i segons les anotacions abans esmentades, la seva dona es va gastar nou lliures i catorze sous en medicines a ca l'apotecari Joan Daví de Manresa. La Maria Àngela, en quedar vídua, es va afanyar a casar-se de nou. Ho va fer el 1670 amb Pere Solernou, un pagès de la Massana. El 1682 la vella mestressa va fer testament. Va fer hereva a la néta, que llavors ja estava casada, i va deixar unes quantitats petites a la resta de fills. Al final del testament va fer constar que havia deixat en dipòsit al seu fill Ignasi unes quantes peces de valor, que havia de donar a la pubilla, tret d'un clauer de plata que era per a ell. Les joies eren quatre culleres de plata, un anell amb una pedra vermella, un altre amb una pedra verda i tres anells senzills, i un agnus sobredaurat. Un "agnus" era una mena de reliquiari, amb una imatge del Nen Jesús feta amb cera del ciri pasqual.

Valentí Espinalt Campserver va contraure matrimoni el gener de 1711 amb Maria Rosa, procedent del mas Sala de Sant Pons de Sallent. El seu sogre Josep Sala li va prometre un dot de 100 dobles. Una dobla era una moneda d'or que equivalia en aquell temps a 5 lliures i mitja. Es va pactar que el dot es pagaria de manera fraccionada; 200 lliures el dia del casament, i 120 lliures anuals els propers tres anys. El 1716, la casa tenia un mosso que es deia Fèlix Moncunill, el qual guanyava un salari anual de 6 lliures i la despesa. En aquell temps a les quadres de Campserver hi havia una parella de bous i un matxo, mentre que a la cort s'engreixaven dos porcs pel consum de la família. A la façana oest de la masia Campserver hi ha una pedra amb una inscripció que recorda unes obres que s'hi van fer. A més del qui les va pagar, hi figura el nom del mestre paleta que les va realitzar. Fa així. **ALABAT SIA LO SANTISSIM SACRAMENT VA+LENTI CAMSERVER FEU FER LOBRA / LO MESTRE CALVET FEU LA DITA OBRA LO ANY 1718.**

La Maria Agnès Campserver es va casar amb Pau Espinalt, fill d'Andreu i Maria Anna, de Sant Joan d'Oló. El pubill va posar diners a Campserver i es va fer càrrec dels deutes de la casa, com per exemple els comptes que va presentar l'Ignasi Campserver el 1681, que pujaven a 422 lliures. Durant la malaltia del Geroni i la vellesa del Francesc, qui va fer-se càrrec dels negocis va ser l'Ignasi, el qual va cuidar de pagar els treballadors que contractava la casa per les feines del camp. En els comptes es mencionen "segadors de la Muntanya", homes que venien de la Cerdanya i altres comarques a fer-se un jornal, i mossos llogats per veremar, batre o sembrar els camps. El Pau Espinalt va fer modificacions i ampliacions a l'antiga casa pairal. El 1707 va aixecar sobre l'antic edifici una gran sala envoltada de cambres. La sala tenia obertures a llevant i a ponent i una llinda datada a cada banda. L'antic portal d'entrada, format per un arc de dovelles, va passar a ser

Inscripció sobre una finestra que dona a ponent

El 1730 el Valentí va haver de pagar als seus germanastres la legítima. Li reclamaven 200 lliures i, com que no tenia efectiu, els va vendre un censal per aquest valor. El 1745 va vendre un altre censal, un de 100 lliures a Josep Barjau, beneficiat de la Seu de Manresa. Sabem de quatre filles seves, dites Teresa, Rosa, Maria i Agnès, les quals van casar-se amb Joan Vinyals, Jaume Corrons, Bartomeu Bellfill i Francesc Cornet, i d'un únic fill, el Josep. El 1746 el Valentí es va ficar en un embolic i va ser tancat al monestir de Montserrat. Aleshores la seva dona va pagar uns diners a un monjo del monestir perquè fes gestions per alliberar-lo. La situació es va allargar i, davant de les reclamacions

de la Rosa, el monjo va fer la següent declaració: «...jo Francesc Gavarró, monjo de Montserrat, tinch rebut de Rosa Campserver la quantitat de sinquantanta lliures deu sous moneda barcelonesa per a costejar los gastos de ciertas diligencias que he fet de consentiment y petició de la dita Rosa per la llibertat del sobra anomenat son marit, que de present esta retirat en lo refferit monastir á causa de algun delict que se li acomula y no obstant de ser cert (que ho es) que he empleat la dita quantitat a fi de facilitar per differents medis la llibertat de son marit (...) ans be falsament publica que la dita quantitat que me havia entregat no he empleat, y que demana que li restituesca. Per a lliurar-me de esta vexacio y a fi de que la mia estimacio (que aprecio mes que tots els diners) no patisca la menor detrimient, he convíngut en entregar la dita quantitat...»

No se sap com, però finalment el Valentí deuria sortir de la presó, perquè el novembre de 1749 va fer testament a Manresa. Va nomenar hereu al seu fill Josep. Va viure encara molts anys, ja que el testament no va ser obert fins el setembre de 1791. Josep Espinalt àlies Campserver va unir-se en matrimoni a finals de 1750 amb Rosa Ferreras, de Manresa. El dot va ser de 375 lliures i en l'aixovar, contingut en dues caixes de noguer, hi havia dos vestits bons, descrits de la següent manera: «...un vestit, ço es, faldillas y gípo de mígcarro de oro ropílla de gorgera y caputxa

de vellutet, altre vestit, ço es, faldilla ropílla y caputxa de escot de flandes ab faldellí gípo y manegas de xamallot...»

El 1778 la Rosa ja era vídua, segons consta en una venda que va fer d'un tros de terra seva, de deu quartans d'extensió, situada a la partida del Collet de Sant Fruitós.

El primogènit Joan Espinalt, casat el 1778 amb Rosa, una de les filles de la Gabriela de Fals, va morir jove. En el testament que va dictar el 1780 va nomenar tutor del seu fill petit a Bonaventura, el seu germà. Aquest es va cuidar de l'administració de l'heretat, i com a tal consta en el capbreu general de 1792. El 1799 va donar comptes de la seva administració al seu nebot, que havia arribat a la majoria d'edat. Com que no es van posar ben bé d'acord amb les xifres van escollir dos àrbitres, que van ser Valentí Riera de Sallent i Rafel Arola de Calders, perquè aquests arribessin a una concòrdia satisfactòria per ambdues parts. L'hereu Anton Espinalt àlies Campserver va triar com a muller a Rosa Perramon àlies Satorra. La Rosa venia d'una casa de Sant Iscle del Bages, coneguda des de molt antic amb el nom de mas Satorra o Ça Torra. El dot va ser de 700 lliures i l'escreix, o donació per noces, que va fer l'Anton a la seva futura muller, va ser de 175 lliures. Al primer fill baró que van tenir li van posar Josep, i aquest esdevindria el següent hereu, tal com es va publicar en la segona part de la història d'aquesta casa.